

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN ŞEYTANLAŞTIRILMASI: İSTANBUL SÖZLEŞMESİ KARŞITLIĞI ve MEDYA

Hazırlayanlar

Nihal Kocabay-Şener

Hatice Çoban Keneş

Nur Betül Çelik

Ferda Fahriođlu Akın

İçindekiler

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Dayanışma Ağı (AĞ-DA) Nedir?	3
Araştırmacılar ve Raporu Yayına Hazırlayanlar.....	4
Sunuş	6
GİRİŞ.....	7
1. Sözleşmenin Kaldırılmasına Doğru Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karşıtlığının İnşası	9
2. İstanbul Sözleşmesi Karşıtlığının Söylemsel Stratejileri	17
2.1. İkili Karşıtlıklar	18
2.1.1. İslami/Türk (Yerli ve milli) hayat tarzı ile (aileyi tüketmiş) Batılı/Batıcı (emperyalist dünyanın) dayattığı hayat tarzı	19
2.1.2. Aile içi (normal) ilişkiler / aileyi hedef alan (norm-dışı) ilişkiler	22
2.1.3. Cinsiyet-Toplumsal cinsiyet/fitrat-cinsel yönelim	24
2.1.4. İstanbul Sözleşmesi'nin şiddeti artırdığı / İstanbul Sözleşmesi'nin şiddet için çözüm olduğu.....	25
2.2. Karşıtlığı Güçlendirici Unsurlar: Metaforlar ve Metonomiler	28
2.2.1. Tehlike-Tehdit metaforları: İslami değerlere, Müslümanlığa, Türk aile yapısına ve fitrat olarak görülen “normal” cinsiyet kimliğine	29
SONUÇ	35

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Dayanışma Ağı (AĞ-DA) Hakkında

“Dayanışma Akademileri Ağı Aracılığıyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Geliştirme” projesi, Avrupa Birliği desteğiyle S.S. ADA Eğitim Kooperatifi (Ankara Dayanışma Akademisi) ile BİRARADA Bilim, Sanat, Eğitim, Araştırma ve Dayanışma Derneği’nin işbirliğiyle 2020 yılında yürütülmeye başlanmıştır. KAOS-GL ve İHOP, projenin danışman örgütleridir. Projenin öncelikli amacı, sivil toplum örgütleri ile akademisyenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki bilgi birikimi, araştırma ve alan deneyimini paylaşımlarını kolaylaştıracak kanalları geliştirmek ve birlikte yürütülecek savunuculuk ve araştırma faaliyetlerinin çoğalmasına aracılık etmek üzere bir toplumsal cinsiyet eşitliği dayanışma ağı oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda, 2020 yılı içinde kısa adıyla AĞ-DA (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Dayanışma Ağı), toplumsal cinsiyet alanında çalışan akademisyenlerin, OHAL sürecinde kamu görevinden çıkartılmış olan akademisyenlerin oluşturduğu dayanışma akademilerinin ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi içinde yer alan sivil toplum örgütlerinin katılımıyla inşa edilmiştir. Ağ, sivil toplum örgütlerinin, Dayanışma Akademileri’nin ve akademisyenlerin politik atmosferin yarattığı engellerle baş edebilmek için birlikte çalışabilme deneyimlerini geliştirmelerine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Sivil toplum örgütleri ile akademisyenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki bilgi birikimi, araştırma ve alan deneyimini paylaşımlarını kolaylaştıracak kanalları geliştirmek AĞ-DA’nın kuruluş amaçları arasındadır. Bunun yanı sıra, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Dayanışma Ağı’nın akademisyenlerin sivil toplum örgütlerinin alanda biriktirdiği deneyim ve bilgiyle bağının yeniden kurulmasına aracılık etmesi, böylelikle kadın ve LGBTİQ+ hakları alanlarında çalışan sivil toplum örgütlerinin akademik bilgiye erişimlerinin kolaylaştırılması ve birlikte yürütülecek savunuculuk ve araştırma faaliyetlerinin çoğalmasının sağlanması da beklenmektedir.

Araştırmacılar ve Raporu Yayına Hazırlayanlar¹

Ferda Fahriođlu Akın

1988 Diyarbakır doğumlu. 2010-2017 arasında farklı üniversitelerde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Bu suça ortak olmayacağız” başlıklı Barış Bildirisi’ni imzaladığı için 07/02/2017 tarihinde 686 sayılı KHK ile Yıldız Teknik Üniversitesi’nden ihraç edildi ve doktora derecesini de 2019 yılında aynı üniversitenin Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’ndan aldı. Araştırma alanları Barış Çalışmaları, Kürt Meselesi ve Toplumsal Cinsiyet. Sivil toplum örgütlerinde çalışmalar yürütmektedir.

Hatice Çoban Keneş

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde lisans eğitimini 1999 yılında tamamlayan Hatice Çoban Keneş Aynı Fakültede 2013 yılında yeni ırkçılık üzerine yazdığı tezle doktorasını tamamlamıştır. Yeni ırkçılık, yeni ırkçı söylemler, medyada göçmen ve mülteci algısı, medyada cinsiyetçi söylemler vb. azınlıklaştırılan öznelerle dair ırkçı, ayrımcı söylemler üzerine pek çok çalışması yanında Yeni Irkçılığın Kirli Ötekileri: Kürtler Aleviler Ermeniler isimli bir kitabı bulunmaktadır. Hali hazırda, insan kalmak için kedilere, köpeklere, kuşlara, çocuklara, kadınlara, mültecilere, yoksullara dair düşünmeye, yaşamaya ve Munzur üniversitesinde çalışmaya devam etmektedir.

Nihal Kocabay-Şener

Nihal Kocabay-Şener, 2008 yılında İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü’nden mezun oldu, 2009 yılında sosyoloji yandalını tamamladı. Aynı üniversitede 2010 yılında yüksek lisansını, 2015 yılında gazetecilik anabilim dalında doktorasını tamamladı. 2019 yılında “İletişim Çalışmaları” alanında doçent unvanı alan Kocabay-Şener, 2013 yılından bu yana İstanbul Ticaret Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde görev yapmaktadır. İletişim sosyolojisi, yeni medya, gazetecilik üzerine çalışmaktadır.

Nur Betül Çelik

Ankara’da doğdu ve yetişti. 1986 yılında asistan olarak girdiği Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesinden “Bu Suça Ortak Olmayacağız” Barış Bildirisi imzacısı olması nedeniyle 7

---

¹ Bu raporun hazırlığı sırasında görüş ve önerileriyle metne önemli katkılar sunan Prof. Dr. Ülkü Dođanay’a teşekkür ederiz.

Şubat 2017 tarihli 686 no.lu KHK ile ihraç edildi. Yükseköğretim Kurulu bursuyla gittiği İngiltere Essex Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümünden, 1996 yılında, “Kemalist Hegemony: From Its Constitution to Its Dissolution” başlıklı teziyle doktora derecesini aldı. Kemalizm, hegemonya, söylem kuramları, politik ontoloji alanlarında makaleleri, İdeolojinin Soykütüğü I: Marx ve İdeoloji başlıklı bir kitabı var. Ayrıca Ernesto Laclau’nun Popülist Akıl Üzerine başlıklı kitabını çevirdi. Metodoloji, bilim felsefesi, post-yapısalcılık, ideoloji kuramları, söylem kuramları, siyasal düşünce alanlarında çok sayıda ders verdi. İhraç sonrasında S.S. ADA Eğitim Kooperatifi (Ankara Dayanışma Akademisi) ve BİRARADA Dernek üyesi oldu. Araştırmalarına yarım kalmış kitap projelerini tamamlamak üzere bağımsız araştırmacı olarak devam etmektedir.

Sunuş

Bu rapor, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Dayanışma Ağı'nın (AĐ-DA), "Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilme Kararına Karşı Toplumsal Cinsiyet Temelli İnsan Hakları Mücadelesini Güçlendirmek" başlığı kapsamında "Medya İzleme Grubu" tarafından hazırlanmıştır. Rapor kapsamında, seçilen 57 habere söylem analizi yapılmıştır. Analiz aracılığıyla, Sözleşme karşıtlığının toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı hak mücadelelerini hedef aldığı tespitinden hareketle, toplumsal cinsiyet kavramının hangi söylemsel stratejilerle, hangi eşdeğerliklerle değersizleştirildiğine, mücadelenin nasıl zayıflatılmaya çalışıldığına dikkat çekilmiştir. Bu rapor, Civil Rights Defenders ve Humboldt Üniversitesi The Center for Comparative Research on Democracy'nin (CCRD) desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

GİRİŞ

Bu rapor, Civil Rights Defenders ve Humboldt Üniversitesi Karşılaştırmalı Demokrasi Araştırmaları Merkezi tarafından desteklenen “Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesinden Çekilmesi Kararı Karşısında İnsan Hakları Temelli Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Geliştirme” projesi kapsamında AĞ-DA Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Dayanışma Ağı içinde oluşturulan “Medya İzleme Grubu”na aittir. Raporda, İstanbul Sözleşmesi’nin kaldırılmasını hazırlayan bağlam ve Sözleşme’nin kaldırılması kararını izleyen süre içerisinde medya aracılığıyla yaygınlaştırılan söylem, haberler ve köşe yazıları üzerinden analiz edilmiştir. Analiz aracılığıyla, Sözleşme karşıtlığının toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı hak mücadelelerini hedef aldığı tespitinden hareketle, toplumsal cinsiyet kavramının hangi söylemsel stratejilerle, hangi eşdeğerliklerle değersizleştirildiğine, mücadelenin nasıl zayıflatılmaya çalışıldığına dikkat çekilmek istenmiştir.

Söylem analizi yapabilmek için seçilen haberlerin ilk kısmı hem Milli Eğitim Bakanlığı’nın hem de Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) “toplumsal cinsiyet eşitliği” projelerinin kaldırılması etrafında dönen tartışmaları konu edinmektedir. Bu haberler esas itibarıyla İstanbul Sözleşmesi’nin kaldırılmasının ardyöresini anlamak açısından bu raporlama çalışmasına dahil edilmiştir. 28 Aralık 2018 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk’un okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan projelerin yaygınlaştırılacağını açıklamasından sonra Milli Eğitim Bakanlığı’na “toplumsal cinsiyet eşitliği” projelerinin kaldırılması talebine yönelik tartışmalar kamuoyuna yansımıştır. Bu tartışmaları takiben YÖK’ün de “toplumsal cinsiyet eşitliği tutum belgesi” ve üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeye yönelik uygulamalar medyanın gündemine girmiştir. Bu dönemde yürütülen söz konusu tartışmalar eksenindeki haberler analiz kapsamına alınmıştır. Analiz kapsamına alınan ya da Sözleşme karşıtlığının nasıl başladığını ve Sözleşmenin

kaldırılmasına giden sürecin aşamalarını anlamaya aracılık eden bağlamı görünür kılan haberler ilk 29 dipnot içinde yer alan haberlerdir. Dipnotlarda görüleceği gibi bu haberlere 20 farklı online haber sitesinden ulaşılmıştır. Söylem analizine tabii tutulan haberlerin ikinci kısmı ise İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının Resmi Gazete'de yayınlandığı 23 Mart 2021 tarihi ile İstanbul Sözleşmesi'nden resmi olarak Türkiye'nin ayrıldığı 1 Temmuz 2021 arasındaki dönem esas alınarak elde edilmiştir. Bu zaman aralıklarında yayınlanan haberler ve yorumlar Google ve DuckDuckGo arama motorları üzerinden aranmış ve toplanmıştır. Örneklemeye İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin rutin haberler (Resmi Gazete'te sözleşmeden çıkılmasına ilişkin yayınlanan karar gibi) dahil edilmemiştir. Bunun nedeni rutin haberlerin pek çok yayın kuruluşunda aynı içerikle verilmesi ve yayın politikalarının bu tür haberlere yansımamasıdır. İncelemeye konu edilen haberler ve yazılar, *Yeni Akit* (21), *Yeni Şafak* (5), *Haber7.com* (2), *Milli Gazete* (4), *aa.com.tr* (2), *Türkiye Gazetesi* (1), *Sabah.com.tr* (1), *İlka Haber* (1), *Habertürk* (1), *Bianet* (1), *Gazete Duvar* (1), *Evrensel* (1), *T24* (2), *Cumhuriyet* (2), *Medyascope* (3), *Sözcü* (1), *Euronews* (1), *Maraş Gündem* (1) online haber sitelerinden Sözleşme karşıtlığının ana hatlarını görünür kılan metinler arasından seçilmiştir. Toplamda 57 haberin söylemi İstanbul Sözleşmesini kuran söylemsel stratejiler açısından analiz edilmiştir.

Analiz kapsamında sözleşme karşıtlığının söylemsel stratejileri ortaya çıkarılmıştır. Böylece, İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı söyleminin inşa ettiği özne konumları belirlenebilmiş; söylemi kuran ikili karşıtlıklar açığa çıkarılmış; karşıtlığı güçlendirici unsurlar olarak metaforlar ve metonomiler tespit edilebilmiştir.

1. Sözleşmenin Kaldırılmasına Doğru Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Karşıtlığının İnşası

İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükten kaldırılmasına varan sürecin aşamalarını, sürece meşruiyetini sağlayan karşı argümanları birleştiren düğüm noktalarını, kısacası Sözleşme'nin kaldırılmasının meşruiyetini inşa eden söylemsel stratejileri haberler üzerinden takip etmek mümkün görünmektedir. Haberlerin söylemsel analizi, Sözleşme'yi "sakıncalı" hale getiren tartışmaların iki hat üzerinden kurgulandığını göstermektedir. İlk olarak, toplumsal cinsiyet eşitliği uygulamalarının "aileyi yok edeceği", çocukları/öğrencileri "cinsiyetsizleştireceği", "Batı projesi" olduğu, "değerlerimize yönelik bilinçli bir saldırı" olduğu iddiaları aracılığıyla sakıncalı olduğu ve kaldırılması gerekliliği üzerine yapılan tartışmalar yer almaktadır. İkinci olarak, İstanbul Sözleşmesi'nin içeriğiyle LGBTİQ+'lar arasında bağlantı kurulmasına aracılık eden Ali Erbaş'ın açıklaması² üzerine başlayan tartışmalar birbirine eklenmiş ve İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasına giden süreçte etkili olmuştur.

Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş tarafından Nisan 2020'de verilen hutbe, Erbaş'ın ve Diyanetin konumunu, sözleşme karşıtlarının taleplerini, iktidarın talepleri için araçsallaştırarak "dini ve toplumsal hassasiyetler"i kışkırtmasına, sözleşmenin içeriğinin saptırılmasına, LGBTİQ+'ların hedef tahtasına oturtulmasına yol açmıştır. İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyada Erbaş'ın açıklamaları güçlendirilerek dolaşıma sokulmuş ve LGBTİQ+'lara yönelik nefret söylemi geliştirilmiştir.³ İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasına kadar LGBTİQ+'lara yönelik nefret söyleminin yoğun bir şekilde gündemde kalmasında Ocak 2021'de Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğüne atanan kayyum rektör Melih Bulu'ya yönelik eylemlerde açılan sergide Kabe resminin kenarında gökkuşağı figürünün bulunmasına yönelik kışkırtmalar da etkili olmuştur. Üniversitenin Güney Kampüsü'nde açılan sergideki

²<https://www.evrensel.net/haber/403076/ali-erbas-cuma-hutbesinde-hastaliklari-escinsellige-bagladi-nesli-curutuyor-ded>

³ <https://kaosglidernegi.org/images/library/diyanetin-hutbesi-2020.pdf>

resmin Boğaziçi Üniversitesi İslam Araştırmaları Kulübü'nün tweetleri üzerine sosyal medyada konuşmaya başlanması⁴, resmin “büyük provokasyon” olarak *Yeniakit*⁵ gazetesi tarafından haber yapılması, Ali Erbaş'ın tekrar devreye girerek Twitter hesabından olayı kınaması, polisin Boğaziçili öğrencilerin eylemine müdahale etmesi ve öğrencilerin gözaltına alınması da tartışmaların alevlenerek devam ettirilmesinin yolunu açmıştır.⁶ Tüm bu süreçlerin ardından Haziran 2021'de Taksim'de düzenlenen⁷ Onur Yürüyüşü'ne yapılan şiddetli polis müdahalesi de sözleşme karşıtlığının LGBTİQ+'lar üzerinden büyümesi için kullanılmış; hem söylemsel hem de fiili olarak LGBTİQ+'lar nefret söyleminin ve şiddetin hedefi olmuştur.

Aşağıda analiz edilen haberlerden de takip edilebileceği gibi her iki mesele de İstanbul Sözleşmesi'nin çok boyutlu yönünün ve kadın+ların yaşadığı ağır şiddeti önlemek için içerdiği tedbirlerin görünmez kılacak şekilde ele alınmasına; karşı çıkan sivil kesimlerin, iktidarın ve resmi devlet kurumlarının sözcülerince sözleşmeye destek vermek isteyen kesimlerin “sapkın” olarak damgalanmasına aracılık etmiştir. Geriye dönük bakıldığında tartışmaları başlatan ilk meselenin İstanbul Sözleşmesi'nin doğrudan kendisi değil yukarıda da vurgulandığı gibi “toplumsal cinsiyet eşitliği” karşıtlığı olduğu görülmektedir.

2014-2016 yılları arasında MEB tarafından okullarda *Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi* (ETCEP) AB desteği ile uygulanmaya başlamış ve 2016 yılında proje bitmiştir. Ancak 29 Aralık 2018'de Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un “okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alacak projelerin yaygınlaşacağı”na dair açıklaması sonrasında muhafazakâr ve iktidarla organik bağları olan çeşitli gazetelerden, köşe yazarlarından, üniversite öğretim elemanlarından, dernek ve örgütlerden peş peşe açıklamalar

⁴ <https://www.diken.com.tr/bogazicindeki-kabe-figurlu-lgbti-bayrakli-gorselden-dort-ogrenciye-gozalti/>

⁵ <https://www.yeniakit.com.tr/haber/bogazici-universitesinde-kabe-uzerinden-buyuk-provokasyon-lgbt-pacavراسi-yerlestirdiler-1506672.html>

⁶ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-55873409>

⁷ Covid-19 pandemisi nedeniyle 2020'de Onur Ayı çevrimiçi olarak düzenlenmiştir

yapılmaya başlandığı, yükselen tepkilerin dolaşıma girmeye başladığı gazete haberlerinden takip edilebilmektedir⁸. Tepkilerin odağında ETCEP projesinin “aileyi yok edeceği”, öğrencileri/çocukları “cinsiyetsizleştireceği”, “Batı projesi” olduğu, “değerlerimize yönelik bilinçli bir saldırı” olduğu gibi iddialar köşe yazılarında, haberlerde, sosyal medyada dillendirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına yönelik baskının ardından MEB, toplumsal cinsiyet eşitliğine dair “yeni bir proje olmadığı”ni açıklamak durumunda kalmış,⁹ MEB, 2019/2020 Eğitim-Öğretim Yılı Hedef Listesi'ne eklediği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği dersini hedef listesinden kaldırmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın ardından bir diğer gelişme ise Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) cephesinde yaşanmıştır. YÖK tarafından 8 Mart 2016'da yayınlanmış olan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi, Şubat 2019'da başkan Yekta Saraç'ın toplumsal cinsiyet eşitliği uygulamalarının “toplumsal değerlerimiz ve kabullerimizle mütenasip olmadığı ve toplumca kabul görmediği”ne dair açıklamasıyla yürürlükten kaldırılmıştır. Saraç, aynı açıklamada kadın çalışmaları bünyesinde müfredatın “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” değil, “Adalet Temelli Kadın Çalışmaları” anlayışı içerisinde belirleneceğini ve verilmekte olan ders, konferans ve seminerlerde “Türk toplumunun aile kavramı başta olmak üzere sahip olduğu üstün değerlerin öne çıkarılmasına özen göstermesi” gerektiğini ifade etmiştir.¹⁰ Bu açıklamaların ardından üniversitelere yeni bir yönerge gönderilmiştir.¹¹ Böylece toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan çalışmalar akademik alanda darboğaza itilmiş, pek

⁸ <https://ilkha.com/guncel/cinsiyet-esitligi-ile-ne-amaclaniyor-89290>

<https://www.furkanhaber.net/milli-egitim-bakanliginin-toplumsal-cinsiyet-esitligine-duyarli-okul-projesi-tepki-topladi.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/cinsiyet-esitligine-duyarli-okul-da-nereden-cikti-sayin-bakan-580914.html>

⁹<https://www.birgun.net/haber/gericiler-ne-derse-bakanlik-onu-yapiyor-meb-iki-saat-icinde-esitlikten-vazgecti-268155>

<https://t24.com.tr/haber/meb-geri-adim-atti-hedefleri-arasindan-toplumsal-cinsiyet-esitligini-cikardi.839059>

¹⁰ <https://www.birgun.net/haber/toplumsal-cinsiyet-yok-u-rahatsiz-etti-247477>

<https://m.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/205680-yok-un-kaldirdigi-toplumsal-cinsiyet-esitligi-tutum-belgesi>

YÖK'ün kaldırdığı “Yükseköğretim Kurumları Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi” için bkz. https://www.ktu.edu.tr/dosyalar/kadinarastirmalari_e950b.pdf

¹¹bkz. <https://bianet.org/kurdi/bianet/205597-toplumsal-cinsiyet-esitligi-yerine-adalet-temelli-kadin-calismalari>

<https://kaosgl.org/haber/yok-toplumsal-cinsiyet-esitligi-projesini-durdurdu>

çok üniversitede kadın çalışmaları, toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmaları “makbul” olmadığı, “sakıncalı” olduğu gerekçesiyle askıya alınmış ve giderek zayıflatılmıştır.

MEB ve YÖK’teki söz konusu geriye gidişin ardından tartışmaların hedefine bu defa toplumsal cinsiyet eşitliğinin nedeni olarak görülen İstanbul Sözleşmesi girmiştir. 4 Haziran 2019 tarihinde “STK temsilcileriyle bir araya gelen Erdoğan, Türkiye’nin ilk imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi’nin bağlayıcı olmadığını” sözleşmenin feshedilebileceğini açıklamıştır. Bu açıklama ile toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı bu kez de İstanbul Sözleşmesi üzerinden hedef alınmaya başlamıştır. Erdoğan’ın bu açıklamasına kadar İstanbul Sözleşmesi karşıtı olan medyada çok kez İstanbul Sözleşmesi hedef gösterilmiştir. Ancak Erdoğan’ın açıklaması iktidar tarafından da İstanbul Sözleşmesi’nin yüksek sesle eleştirilmesinin yolunu açmıştır. Çok sayıda sivil toplum kuruluşu -Aksa Eğitim ve Dayanışma Vakfı, İHH, İnsan ve Medeniyet Hareketi, İstikamet Vakfı, Medeniyet İlim Kültür Eğitim ve Dayanışma Vakfı ile Umran Kültür ve Dayanışma Hareketi¹²- üniversiteler¹³, köşe yazarları, gazeteciler¹⁴ İstanbul Sözleşmesi’ni tartışmaya açmışlardır. Tartışmalarda öne sürülen argümanlar arasında sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren “kadına yönelik şiddetin de, boşanmaların da arttığı”, “kadını koruyamadığı”, “Türk aile yapısını bozduğu”, “kadını ve aileyi koruyacak diye pazarlandığı”, “Aileleri parçalayan 6284 sayılı yasaya, toplumsal cinsiyet eşitliği adlı girişime ve eşcinsel sapkınlığının propagandasına dayanak teşkil” ettiği, “neslin devamını tehlikeye attığı”, “LGBTİQ+’larla ilişkili bir sapkınlık olduğu”, “biyolojik kimliği ortadan kaldırıp 'toplumsal cinsiyet kimliği’ni inşa etmek istediği” gibi iddialar bulunmaktadır.¹⁵

¹²<https://www.mepanews.com/stklardan-ortak-bildiri-istanbul-sozlesmesi-nas-degildir-feshedilebilir-34090h.htm>

¹³<https://www.yeniakit.com.tr/haber/sakarya-universitesi-sapkinliga-gecit-vermedi-1552287.html>

¹⁴<https://www.yeniakit.com.tr/haber/erdogan-istanbul-sozlesmesi-nas-degildir-787761.html>

¹⁵<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbul-sozlesmesinin-ardindan-bosanma-raporu-41575210>

<https://ilkha.com/guncel/hukukcu-kocaaga-istanbul-sozlesmesi-aile-ve-toplum-ahlakina-ciddi-zararlar-veriyor-131284>

<https://www.milligazete.com.tr/haber/4344786/istanbul-sozlesmesi-neden-feshedilmeli>

<https://hiziracil.tr.gg/%26%23304%3BSTANBUL-S-Oe-ZLE%26%23350%3BMES%26%23304%3B-6284--A%26%23304%3BLEY%26%23304%3B-YIKAN-YASA.htm>

İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasına yönelik söz konusu argümanlar dolaşımdayken Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın Nisan 2020'de verdiği hutbede LGBTİQ+'ları hedefine alan sözleri ise sözleşme karşıtlarına önemli bir destek sunmuştur. Hutbe, hem LGBTİQ+'lara hem de HIV+'lara yönelik nefret söyleminin resmi bir kanaldan yayılması açısından önemlidir. Aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi karşıtlığını kuran dili ve söylemi tek bir hedefe yöneltmesi açısından bir kırılmayı temsil etmektedir. Söz konusu açıklamadan sonra İstanbul Sözleşmesi karşıtlığının ağırlıklı olarak LGBTİQ+'lara yönelik saldırılar üzerinden kendini meşrulaştırmaya çalıştığını, medyada ve gündelik yaşamda LGBTİQ+'lara yönelik saldırıların arttığını bu konuda yapılan çalışmalar da göstermektedir.¹⁶ Özellikle Erbaş'ın açıklaması, İstanbul Sözleşmesi karşıtlığını “sözleşmenin sapkınlığı onayladığı” argümanı üzerinden inşa etmektedir. Böylece Sözleşme, toplumsal cinsiyet eşitliğinin korunması hükümlerinin “eşcinsellik” ve LGBTİQ+'larla ilişkilendirilerek, “sapkınlık” olarak nitelendirildiği bir strateji ile tartışılabilmiştir. İstanbul Sözleşmesi karşıtı söylemler üretilirken özellikle üstünde durulan “cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği”¹⁷ kavramlarının Sözleşmenin temel haklar kısmında yer aldığı burada vurgulanmalıdır. Bu durum aynı zamanda Sözleşmeye destek vermek isteyenlerin iktidarca ve sözleşme karşıtlarınca “sapkın” ya da “sapkınlığa” destek vermekle suçlanacağı, damgalanacağı uygun bir zemin oluşturmuştur. Öte yandan kaynağı iktidar olan bu tarz ifadeler, İstanbul Sözleşmesi'nin gerekçesini, hedeflerini ve içeriğini perdelemiş ve karşı argümanlar ağırlıklı LGBTİQ+'lar üzerinden üretilmiştir.

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/nedir-bu-istanbul-sozlesmesi-istanbul-sozlesmesi-ne-zaman-imzalandi-1322940.html>

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/ifsat-projesi-neden-iptal-edilmeli-1357703.html>

¹⁶<https://kaosgl.org/haber/spod-diyanet-isleri-baskanligi-toplumu-kutuplastirici-soylemlerden-vazgecmelidir>

¹⁷ Sözleşmede cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği, sözleşmenin “Temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması” başlıklı 4. Maddesinin 3. Fıkrasında geçiyor: “Taraflar bu Sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hâl, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir.”
<https://www.5harfliler.com/hatice-demir-istanbul-sozlesmesi/>

İnsan hakları ve LGBTİQ+ derneklerinden Erbaş'a tepkilerin yükselmesi karşısında Recep Tayyip Erdoğan¹⁸, İbrahim Kalın¹⁹, Fahrettin Altun²⁰ gibi üst düzey yönetici ve kamu görevlileri Erbaş'ı destekleyen açıklamalar yapmışlardır. Özellikle Erbaş'ın nefret söylemine karşı suç duyurusunda bulunulması üzerine Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, "Diyanet İşleri Başkanlığı'na yapılan saldırı devlete yapılmış sayılır" şeklindeki beyanati, Sözleşmeye sahip çıkanların devlete karşı çıktığına dair algıyı meşrulaştırmıştır.

Mevcut iktidara mensup politikacıların ve üst düzey bürokratların İstanbul Sözleşmesi'ne karşı çıkan açıklamalarının devam etmesi, konunun medya ve kamuoyunun gündeminde kalmasına neden olmuştur. Örneğin AKP Genel Başkanvekili Numan Kurtulmuş, 2 Temmuz 2020'de, İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasını doğru bulmadığını belirterek sözleşmeden "usulüne uygun bir şekilde" çıkılabileceğini söylemiştir.²¹ Bu açıklamadan bir gün sonra da Cumhurbaşkanı Erdoğan, 3 Temmuz tarihli Merkez Yürütme Kurulu toplantısında, partinin yönetici kadrosuna "Çalışıp, gözden geçirin. Halk istiyorsa kaldırım" talimatı vermiştir. Sadece iktidar partisinin yetkili ağızlarından değil, "İstanbul Sözleşmesi ile emperyalist ülkelerde çürüyen ne varsa bize dayatılıyor"²² diyen Doğu Perinçek'ten, Abdurrahman Dilipak'a, Yusuf Kaplan'a, Cem Küçük'e varıncaya dek, siyaset ya da medyadan tanınmış isimler de düzenli aralıklarla İstanbul Sözleşmesi'nin iptalini gündeme getirmişlerdir. Örneğin *Yenişafak* gazetesi yazarlarından Yusuf Kaplan'ın, "Türkiye İstanbul

¹⁸ <https://www.dw.com/tr/diyanetin-eşcinsellikle-ilgili-sözlerine-beştepeden-destek/a-53255583>

¹⁹ https://twitter.com/ikalın1/status/1254556483892764676?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1254556483892764676%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_%ref_url=https%3A%2F%2Fwww.dw.com%2Ftr%2Fdiyanetin-eC59Fcinsellikle-ilgili-sC3B6zlerine-beC59Ftepeden-destek%2Fa-53255583

²⁰ https://twitter.com/fahrettinaltun/status/1254546678431899648?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1254546678431899648%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_%ref_url=https%3A%2F%2Fwww.dw.com%2Ftr%2Fdiyanetin-eC59Fcinsellikle-ilgili-sC3B6zlerine-beC59Ftepeden-destek%2Fa-53255583

²¹ <https://www.yenisafak.com/gundem/ak-partiden-istanbul-sozlesmesinden-cikis-sinyali-kurtulmus-nasil-usulunu-yerine-getirerek-imzalanmissa-usulunu-yerine-getirerek-sozlesmeden-cikilir-dedi-3547621>

²² <https://t24.com.tr/haber/dogu-perincek-istanbul-sozlesmesi-ile-emperyalist-ulkelerde-curuyen-ne-varsa-bize-dayatiliyor,892176>

Sözleşmesi'nden derhal çıkmalıdır!"²³ yazısıyla sözleşme karşısında aktif pozisyon alan ilk kişiler arasında olduğu söylenebilir.

AKP'li kadınlar ise Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) aracılığıyla kimi çekincelere rağmen başlangıçta sözleşmeye sahip çıkmışlarsa da²⁴ gelen tepkiler neticesinde sözleşmeyi savunmaz hale gelmişlerdir. Nitekim 27 Temmuz 2020 tarihinde Abdurrahman Dilipak sözleşmeyi savunan AKP'li kadınlara yönelik hakaretler içeren bir yazı yazmıştır²⁵.

AK Parti içindeki AKP'liler, FETÖ'nün zihniyet ikizi gibi davranıyorlar. Hem uluslararası fonlarla destekleniyorlar hem de kamu fonlarını kullanıyorlar. Malum 'Yeşil Sermaye' de bunlara sponsor olabiliyor. Koç kadar, Sabancı kadar, Eczacıbaşı kadar bizim 'Yeşil sermaye' davasına sadakat gösterip, bu fahişelere ve onların türevlerine karşı seslerini yükseltebilecekler mi? Konfeksiyoncu, gıda zinciri, finans kuruluşu, ses ver Türkiye! Ne bekliyorsunuz!

Ardından Dilipak'ın da mensubu olduğu ve kendilerini internet sayfalarında "Ümmetin buluşma noktası" olarak tanımlayan Türkiye Düşünce Platformu yine Temmuz 2020'de İstanbul Sözleşmesi ile ilgili bir rapor hazırlayarak Cumhurbaşkanına sunmuştur. Raporla İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesinin yerinde olacağı düşüncesi paylaşılmıştır.²⁶ Sözleşmede geçen "toplumsal cinsiyet" ve "cinsel yönelim" kavramları, "aile içi şiddet yerine ev içi şiddet denilmesi" ve aile üyeleri dışındaki partnerlerin/sevgililerin sözleşmede kapsamı çeşitli ifadelerle sorgulanmıştır. Bunun yanında Sözleşmenin "erkekleri şeytanlaştırdığı", sorunları aile içinde çözmek yerine erkekleri evden uzaklaştırılarak aile birliğinin maksatlı olarak çökertilmesine hizmet ettiği; insanlığa, geleceğe, İslam dünyasına tehdit ve "insansızlaştırma" projesi olduğu gibi çok geniş kapsamlı itirazlar sözleşme

²³<https://www.yenisafak.com/yazarlar/yusuf-kaplan/turkiye-istanbul-sozlesmesinden-derhal-cikmalidir-2055781>

²⁴<https://www.milligazete.com.tr/haber/5068921/kademden-istanbul-sozlesmesine-destek>

²⁵<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/abdurrahman-dilipak/akpnin-papatyalari-33008.html>

²⁶Ayrıntılar için bkz. <https://yetkinreport.com/2020/07/23/iste-erdogandan-fesih-isteyen-istanbul-sozlesmesi-raporu>

karşıtlarının argümanları arasında yer almıştır²⁷. Bir başka karşı çıkış noktası, İstanbul Sözleşmesi'nin süresiz nafakaya yol açtığı iddiasıdır. Ancak süresiz nafaka daha eski bir uygulamadır, aile hukukunda ilk kez 1988'de yer bulmuştur. İstanbul Sözleşmesi ile süresiz nafaka arasındaki tek bağlantı, “eğer bir evlilik kadına karşı şiddet sebebiyle sona ererse, şiddet uygulayan erkek ağır kusurlu olacağından, yoksulluğa düşen eşine süresiz nafaka ödemeye mahkûm edilebilir”²⁸ maddesidir.

Daha önce işaret edildiği gibi Boğaziçi Üniversitesi'ne kayyum rektörün atanmasının ardından üniversite bileşenleri tarafından düzenlenen eylemler ve etkinlikler de sözleşme karşıtları için fırsat olarak görülmüştür. Nitekim Boğaziçi Üniversitesi yerleşkesinde Ocak 2021 tarihinde açılan bir sergide Kâbe resminin ve LGBTİQ+ bayrağının olduğu bir görsel tartışmalara neden olmuş ve yine Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın attığı bir tweetle gündeme gelmiştir. Farklı bakanlar ve siyasetçiler de konuya ilişkin açıklamalarda bulunmuşlardır.²⁹ Yaşanan bu gelişmelerin ardından LGBTİQ+ öğrenci kulüpleri hedef gösterilmiştir.

İstanbul Sözleşmesi'nin LGBTİQ+'lar üzerinden gündeme getirildiği bir diğer olay ise 2021 yılında Taksim'de düzenlenen Onur Yürüyüşü olmuştur. Covid-19 Pandemisi nedeniyle 2020 yılında fiziki olarak düzenlenemeyen yürüyüş Haziran 2021'de geniş katılımı gerçekleştirilmeye çalışılsa da polis şiddetine maruz kalmıştır. Onur Yürüyüşü'ne gösterilen bu şiddet yukarıda açıklanan gelişmelerin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan Onur Yürüyüşü, yine iktidar yanlısı medya tarafından İstanbul Sözleşmesi ile bağlantılandırılarak ele alınmıştır.³⁰ Özetleyecek olursak, iktidarın kendisine tehdit olarak gördüğü güncel gelişmelerde LGBTİQ+'ları gündeme taşıyarak düşmanlaştırdığını ve

²⁷<https://www.indyturk.com/node/50036/haber/istanbul-sözleşmesi-kim-neden-destekliyor-kim-neden-karşı-çıkıyor>

²⁸<https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/prof-dr-erol-ulusoy/istanbul-sozlesmesi-ve-suresiz-nafaka-6277339>

²⁹<https://www.diken.com.tr/bogazicindeki-kabe-figurlu-lgbti-bayrakli-gorselden-dort-ogrenciye-gozalti/>

³⁰<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/ali-karahasanoglu/millet-ittifaki-gaylerde-ittifak-yapti-mi-36233.html>

toplumsal muhalefeti bu kavramın içine itmeye çalıştığını söylemek mümkündür. Ayrıca iktidara yakın olarak konumlanan ve Sözleşme karşıtı olan medyanın LGBTİQ+'ları gündeme taşımalarının yanı sıra feministleri ve kadın örgütlerini de zaman zaman düşmanlaştırdığını belirtmek gereklidir.

2. İstanbul Sözleşmesi Karşıtlığının Söylemsel Stratejileri

İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı söyleminin çözümlenmesi, söylemin öznelininin, daha doğru bir deyişle söylemin inşa ettiği özne konumlarının belirlenmesini de gerektirir. Burada özellikle, Sözleşme karşıtlığı/yanlılığı en belirgin konumlanmalar olmakla birlikte, örtük veya açık biçimde LGBTİQ+'lara yönelik “yerli ve milli toplumsal değerler” çerçevesinde işleyen bir düşmanlaştırma söz konusudur. Ev içi şiddete ve çocuk istismarına karşı yürütülen mücadeleyi şeytanileştirilen, bu mücadelenin taraflarını ötekileştirilen, kadınları ve LGBTİQ+'ları dışlayan mantığın serimlenmesi, bu özne konumlarının saptanmasıyla mümkün olabilecektir. Bu bağlamda, eşdeğerliklerin ve dışlayıcı stratejilerin ayırt edilmesi önemlidir.

Haberlerde İslami-Türk, yerli, milli hayat tarzı, aile için normal ilişkiler, cinsiyet, fitrat, İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı üzerinden “biz”i kuran eşdeğerlikler olarak öne çıkmaktadır. “Biz”in dışında kalanlar ise İstanbul Sözleşmesi’ni savunanlardır. Haberlerde, “biz”in dışında bırakılan öncelikli gruplar olarak LGBTİQ+lar, kadın dernekleri, hak odaklı çalışmalar yapan STK’lar, siyasi partiler - özellikle CHP ve HDP-‘dir. Genel olarak sözleşme taraftarı olan tüm öznelininin karşıtlar tarafından Batıcı (emperyalist dünyanın dayattığı) değerleri, aileyi hedef alan norm dışı ilişkileri, toplumsal cinsiyeti, cinsel yönelimi savundukları için düşmanlaştırıldığı, damgalandığı, şeytanlaştırıldığı ve en uç noktada sapkınlaştırılmak yoluyla “Öteki”nin oluşturulduğu görülmektedir.

İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı üzerine kurulan söylemin temel stratejisi “biz/sözleşme karşıtları ve onlar/sözleşme yanlıları” ikiliği olmakla birlikte karşıt söylemin sıklıkla yine başka ikilikler, metaforlar ve metonomiler aracılığıyla inşa edildiği de tespit edilebilmektedir.

2.1. İkili Karşıtlıklar

İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı söyleminin kurucu unsurlarını ayırtmak, bu stratejiyi çökertecek bir mücadelenin örülebilmesi için gereklidir. Burada öncelikle söylemin kurucusu işlevini üstlenen ikili karşıtlıklar ayırt edilmelidir. Özellikle “toplumsal cinsiyet” ve “cinsel yönelim” kavramları, kutsal kabul edilerek dokunulmaz hale getirilen geleneksel (Türk) aile yapısına yönelik bir tehdit olarak konumlandırılmaktadır. Ayrıca bu durum abartılı bir biçimde “şeytani bir insansızlaştırma” planının araçları olarak adlandırılmakta ve söylemsel alanda İslami hayat tarzı ile Batıcı hayat tarzı arasında varsayılan bir karşıtlığı ortaya çıkarmaktadır. Bu karşıtlığı merkezileştiren iktidarın hayat tarzı, değerler, ailenin dokunulmazlığı, cinsiyetler arasındaki fitrat (natura) farkı vurguları üzerinden bir mücadele hattı oluşturmayı hedeflediği açıktır.

İstanbul Sözleşmesi karşıtlığının inşasında özellikle ailenin korunması gerekliliği ve İstanbul Sözleşmesi'nin “Türk toplumsal yapısı”na özgü olduğu iddia edilen “değerlere”, “kurumlara” aykırılığı iddiaları temel bir rol oynamaktadır. Sözleşmenin ev içini, ailenin olağan/meşru unsurları dışında yeniden tanımladığı iddiası çerçevesinde, değerlere aykırılık vurgusuyla, tartışma normatif düzleme çekilmektedir. Böylece “normal olan”, “norm olan” karşısında “anormal” veya “norm-dışı” sayılan her türden yönelim, fark veya ilişki şeytanileştirilmekte, düşmanlaştırılmaktadır. Bu stratejinin en önemli sonucu, politik mücadele alanının tahribidir. Ev yerine aile, ailenin korunması gibi kavramların tercihi ile bütün cinsiyet ilişkileri kadın/erkek ilişkisine indirgenerek daraltılmaktadır. Böylece çizilen

mücadele hattında toplumsal cinsiyet temelli politik ilişkilerin/ eklemlenmelerin/ ittifakların oluşması engellenmektedir.

İstanbul Sözleşmesi karşıtı olan medya tarafından oluşturulan ikili karşıtlıkları dört başlık altında ele alabilmek mümkündür.

2.1.1. İslami/Türk (Yerli ve milli) hayat tarzı ile (aileyi tüketmiş)

Batılı/Batıcı (emperyalist dünyanın) dayattığı hayat tarzı

İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyada İstanbul Sözleşmesi'ne karşı geliştirilen söylemlerden biri İslami / Türk (yerli ve milli) hayat tarzı ve bu hayat tarzını hedef almaya çalışan Batılı / Batıcı dünyanın “dayattığı” hayat tarzı karşıtlığıdır. Bu medyanın içeriklerinde İstanbul Sözleşmesi'nin “mili ve dini” değerleri hedef aldığı vurgusu yapılmaktadır. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi'nin “din, namus, örf, adet, gelenek, görenek, ve değerler(imiz)in karşısında yer” aldığı ve sözleşmenin “din ve namusu şiddetin temel kaynağıymış gibi sunduğu”na³¹ ilişkin haberler yer almıştır.

Haberlerde ve köşe yazılarında sözleşmeyi savunan gruplar ötekileştirilmiştir. Ötekileştirmenin hedefi olan feministler ve LGBTİQ+'lar, *Yeni Akit*'in bir haberinde “emperyalist dünyanın dayattığı” ve “cinsel sapkınlığı meşrulaştırmayı hedefleyen İstanbul Sözleşmesi'ni savunmaya geçenler”³² olarak tanımlanmıştır. Bir diğer haberde ise İstanbul Sözleşmesi'ni savunanlar, “kimsenin değerlerine ve inançlarına saygı göstermeyen”ler olarak tanımlanmakta ve “bu hadsizlik, pişkinlik ve güçlerini”³³ İstanbul Sözleşmesi'nden aldıkları ifade edilmektedir. Yine aynı haberde İstanbul Sözleşmesi'nin “acilen” iptal edilmesi çağrısı yapılmaktadır. *Haber7.com*'un bir haberinde ise İstanbul Sözleşmesi'nin “Batı ürünü” olduğu vurgulanmıştır. Sözleşmenin “haramları ve zararları doğal” gördüğü, “zinacıyı, eşcinseli,

³¹ <https://www.yeniakit.com.tr/haber/ifsat-projesi-neden-iptal-edilmeli-1357703.html>

³² <https://www.yeniakit.com.tr/haber/feministler-istanbul-sozlesmesi-uzerinden-erdogani-tehdit-etti-851441.html>

³³ <https://www.yeniakit.com.tr/haber/lgbtili-sapkinlardan-peygamber-efendimize-buyuk-saygisizlik-1333269.html>

lezbiyeni, kadın bedeninden para kazananı”³⁴ koruduğu ve onayladığı iddia edilerek yapay bir gerçeklik yaratılmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı inşa edilirken İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasını destekleyen faillerin kökü hem içeride hem de dışarıda bulunan “şer odakları” biçiminde nitelendirildiği dikkati çekmektedir. Burada özellikle, İslamcı çevreler için hemen her zaman İslam karşıtlığının dünyada yaygınlaştırılmasının aktörleri olarak kabul edilen Sorosçular, Siyonistler veya Sabetayistler sözleşme bağlamında hatırlanmaktadır. *Yeni Akit*'te yayınlanan bir haberde “İstanbul Sözleşmesi'nin feshi, ya da değiştirilmesinin gündemde olduğu şu günlerde, Soros başta olmak üzere, Siyonist ve Sabetayist güçler, tüm imkânlarıyla, bu sözleşmenin değiştirilmemesi için propagandaya geçmişlerdir”³⁵ ifadelerine yer verilmiştir. Yine aynı haberde “Soros gibi fitnenin finansörleri bizzat milyarlar harcayarak, tüm haber kanallarını ve sosyal medya ile, kadın kuruluşlarını aynı doğrultuda kullanmaya kalktılar” denmektedir. Bu ifadeler İstanbul Sözleşmesi'nin “emperyalist güçler” tarafından dayatılan bir “oyun” olduğu vurgusunu yenilemektedir. Bir başka haberde yine Soros, Açık Toplum Vakfı hedef gösterilmekte ve “Soros'un Açık Toplum Vakfı, Türkiye'de özellikle kadın örgütlerini beslerken, bu kadın örgütleri de ‘Onur Yürüyüşü’ LGBTİ eylemleri ve ‘İstanbul Sözleşmesi’ne verdikleri desteklerle öne çıkıyor”³⁶ denilerek kadın ve LGBTİQ+ örgütleri marjinalize edilmektedir. Kullanılan bu tür ifadelerle kadın ve LGBTİQ+ örgütleri hedef gösterilmektedir.

Türkiye dışında konumlandıkları ifade edilen “dış güçlerin” aynı zamanda Türkiye içinde de çeşitli kurumlarla bağlantılı oldukları iddiası da haberlerde yer verilen unsurlardandır; bu kurumlar “işbirlikçi” olarak nitelendirilmektedir:

³⁴<https://www.haber7.com/guncel/haber/3002417-ali-riza-demircan-batinin-sozlesmesinden-hayir-gelmez-alternatifini-yapmaliydik>

³⁵<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/vehbi-kara/istanbul-sozlesmesi-ve-aileyi-yok-etmek-icin-alinan-kararlar-29588.html>

³⁶<https://www.milligazete.com.tr/haber/4345079/lgbt-nin-destekcileri-ile-sozlesmenin-destekcilerini-soros-fonluyor>

Eşcinsel sapıklığın toplumlar nezdinde normalleşmesi ve yaygınlaşması için Batılı ülkeler tarafından Türkiye'deki işbirlikçileri üzerinden fonlanmakta. Yasal boşluklardan faydalanan ve İstanbul Sözleşmesi gibi düzenlemelerin de arkasına sığınan sapkın LGBT'li oluşumlar, sapkınlıklarını ve ahlaksızlıklarını normalleştiren çalışmalara imza atarken, 'ibnelerin' en büyük destekçileri arasında CHP ve HDP geliyor.³⁷

LGBTİQ+'lar "ibne" olarak tanımlanırken, diğer taraftan muhalefet partileri ile aralarında bağ olduğu vurgusu yapılmaktadır. İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyanın, kendi düşüncesinde yer almayan tüm unsurları birleştirerek ötekileştirdiği görülmektedir.

Diğer yandan İstanbul Sözleşmesi laiklik ve şeriat ikiliğine de oturtulmaktadır. *Haber7.com*'da yer alan bir haberde bu ikilik şöyle kurulmaktadır: "Ali Rıza Demircan'a göre, 'İstanbul Sözleşmesi'nin alternatifini Müslümanlar elbette yapabilirdi ama biz baskıcı ve ötekileştirici laik düzene teslim olduk' dedi."³⁸ İstanbul Sözleşmesi, Batı'nın, "baskıcı", "laik" düzenin bir uygulaması olarak gösterilmektedir ve "İslam"ın karşısında konumlandırılmaktadır.

İkiliklerin inşası sadece İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyaya özgü değildir. Doğrudan İstanbul Sözleşmesi karşıtı olarak nitelendirilemeyecek olan medya da İslami/Türk (Yerli ve milli) hayat tarzı ile Batılı/Batıcı ikiliğini içeriklerinde kullanarak iktidar söylemini yaygınlaştırmaktadır. Örneğin *T24*'te yer alan bir haberde "Müslümanlara tehdit" olduğu savunulan İstanbul Sözleşmesi için Erdoğan "Feshedilebilir"³⁹ dedi ifadeleri kullanılmıştır. Bu haber başlığında "Müslümanlara tehdit" ifadesi tırnak içinde verilmiş ve "savunulan" ifadesi kullanılmış olsa da başlık, iktidar tarafından savunulan düşüncenin bir kez daha dolaşıma

³⁷ <https://www.yeniakit.com.tr/haber/lgbt-nedir-1389908.html>

³⁸ <https://www.haber7.com/guncel/haber/3002417-ali-riza-demircan-batinin-sozlesmesinden-hayir-gelmez-alternatifini-yapmalıydik>

³⁹ <https://t24.com.tr/haber/muslumanlara-tehdit-oldugu-savunulan-istanbul-sozlesmesi-icin-erdogan-feshedilebilir-dedi,824334>

girmesini sağlamıştır. Ayrıca bu medya İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı ile bilinen kişileri zaman zaman haber kaynağı olarak konumlandırmaktan geri durmamıştır.⁴⁰

2.1.2. Aile içi (normal) ilişkiler / aileyi hedef alan (norm-dışı) ilişkiler

İstanbul Sözleşmesi'ne karşı üretilen söylemlerin odaklandığı konulardan biri de ailedir. İktidar yanlısı medyanın ürettiği haberlerde İstanbul Sözleşmesi'nin “aileyi parçaladığı” iddiası ön plana çıkarılmaktadır. İstanbul Sözleşmesi karşıtı haber ve yorumların oluşturduğu söyleme bakıldığında, İstanbul Sözleşmesi'nin şiddete karşı çıkması aileyi “parçalayan” bir unsur olarak gösterilirken, cinsel yönelimi koruması da ikinci bir parçalayıcı unsur olarak sunulmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi karşıtı medya tarafından üretilen haber içeriklerinde İstanbul Sözleşmesi'nin yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliğinin temel metinleri içinde yer alan başka uluslararası sözleşmeler ve başta 6284 Sayılı Yasa olmak üzere Türkiye'deki hukuki düzenlemeler de hedef gösterilmektedir. Bu iddialardan biri *Yeni Şafak'ta* yayınlanan Lütfi Bergen söyleşisinde yer almaktadır: “Şu sıralar AB'nin İstanbul Sözleşmesine suçu atmak moda, ama asıl ailenin altına dinamiti koyan BM'nin 1985'deki CEDAW Sözleşmesi'dir. Günümüzde 1990-2000 kuşağının örnek alacağı bir aile modeli maalesef yok. Kötü günler bizi bekliyor.”⁴¹ Başka bir haber ise 6284'ü “aileyi parçalayan”, İstanbul Sözleşmesi'ni “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği adlı girişime ve eşcinsel sapkınlığının propagandasına dayanak teşkil eden”⁴² düzenlemeler olarak tanımlamaktadır. Bu medyanın hedefi İstanbul Sözleşmesi'nden çok toplumsal cinsiyet eşitliği kavramıdır.

İstanbul Sözleşmesi ile birlikte “ailesiz bir toplum modeli”nin oluşturulmaya çalışıldığı iddia edilmektedir. *Anadolu Ajansı'nın* yayınladığı haberde haber kaynağı, İstanbul

⁴⁰<https://medyascope.tv/2021/03/20/saadet-partisi-genel-baskani-temel-karamollaoglu-rusen-cakirin-sorularini-cevapladi/>

⁴¹<https://www.yeniakit.com.tr/haber/1985teki-cedawdan-istanbul-sozlesmesine-biz-aileyi-ne-zaman-bitirdik-853345.html>

⁴² <https://www.yeniakit.com.tr/haber/erdogan-istanbul-sozlesmesi-nas-degildir-787761.html>

Sözleşmesi'nin Türkiye'ye uygun olmadığını, kültüre ve değerlere zarar verdiğini savunmaktadır:

Evlenmek, aile kurmak bir ibadettir. Ailesiz yeni bir toplum modeli oluşmaya başlamıştır. Bu sözleşmeyi kendisine kalkan yapan LGBT lobisi, aile ve çocuklarımızı tehdit eder güce ulaşmıştır. Sanki normalmiş gibi gözler ve kulaklar alıştırılmaktadır. Ailesiz toplum, insanlık için bir felakettir. İslam toplumu, aile üzerine kurulmuştur. Kanunlarımız kültür ve değer kodlarımıza uygun olarak yapılmalıdır.⁴³

“Ailesiz toplum” kavramı bu haberde olduğu gibi pek çok haberde kendine yer bulmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin “geleneksel” olarak tanımlanan aileyi “yok ettiği” vurgusu çok kere tekrarlanmaktadır. Diğer yandan LGBTİQ+ örgütlenmesi “olumsuz” bir lobi faaliyeti şeklinde tanımlanarak meşru olmayan bir zemine itilmektedir. *Yeni Akit*'te yer alan bir diğer içerikte ise “Aileyi yok eden kanunlar çıkarılması ve İstanbul Sözleşmesi gibi Müslüman bir devlette skandal olacak icraatlar fütursuzca icra edilmektedir”⁴⁴ ifadeleri kullanılmaktadır. Hem LGBTİQ+'lar hem de toplumsal cinsiyet konusunda yapılan çalışmalar birer tehdit olarak tanımlanmaktadır. Diğer yandan İstanbul Sözleşmesi karşısında yer alan medyada “Müslüman devlet” tanımlaması sık tekrarlanan kavramlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi ekseninde toplumsal cinsiyet kavramı haberlerde sürekli olarak olumsuzlanırken yaşananlar “yozlaşma” olarak nitelendirilmektedir. “Aileyi yok eden kanunlar çıkarılması ve İstanbul Sözleşmesi gibi Müslüman bir devlette skandal olacak icraatlar fütursuzca icra edilmektedir”⁴⁵ ifadeleri kullanılarak laiklik ve şeriat arasında da

⁴³ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/tgtvden-istanbul-sozlesmesinden-cikilmasi-cagrisi/1901708>

⁴⁴ <https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/vehbi-kara/istanbul-sozlesmesi-ve-aileyi-yok-etmek-icin-alinan-kararlar-29588.html>

⁴⁵ <https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/vehbi-kara/istanbul-sozlesmesi-ve-aileyi-yok-etmek-icin-alinan-kararlar-29588.html>

ikilik oluşturulmaktadır. İstanbul Sözleşmesi, “Türk toplumunun kanayan bir yarası”⁴⁶ olarak nitelendirilerek İstanbul Sözleşmesi karşıtı medya kuruluşlarının içeriklerinde “Sözleşmenin, ülkenin aile bütünlüğünün altına dinamit döşediği”⁴⁷ sıklıkla dile getirilmektedir.

2.1.2. Cinsiyet-Toplumsal cinsiyet/fitrat-cinsel yönelim

İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyada oluşturulan bir diğer karşıtlık ise toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim kavramlarına karşı biyolojik cinsiyeti tanımlamak için kullandıkları “fitrat”tır. Yine İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyanın ürettiği içeriklerde toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim kavramlarının “sapkınlık” olarak nitelendirildiği ve özellikle LGBTİQ+’ların inkâr edildiği görülmektedir.

Biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet birbirlerinden farklı kavramlar olmasına rağmen İstanbul Sözleşmesi karşıtı medya, kavramlar arasındaki ayrımı silmeye çalışarak sadece “fitri” olarak nitelenen biyolojik cinsiyet üzerine yoğunlaşmaktadır. *Yeni Akit*’te yer alan bir haberde toplumsal cinsiyet “feminist bir azınlığın savunduğu fikir”⁴⁸ olarak tanımlanmaktadır. Feministlerin de çeşitli medya metinlerinde hedef olarak gösterildiklerini bu noktada belirtmek gerekir.

İstanbul Sözleşmesi’nde de yer alan toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim kavramları Sözleşme karşıtı medya kuruluşları tarafından marjinalleştirilmektedir. Bu kavramlar, iktidara yakın olan ÖNDER ve TÜGVA tarafından da hedef haline getirilmişlerdir ve yaptıkları ortak açıklamada “Sözleşmenin eşcinselliği yaygınlaştırıcı ve makulleştirici yaklaşımına karşı çıkmak insan neslinin korunması açısından vazgeçilmezdir”⁴⁹ ifadeleri kullanılmıştır. Hem iktidara yakın sivil toplum örgütlerinin hem de medyanın bir kısmı tarafından İstanbul

⁴⁶<https://www.yeniakit.com.tr/haber/senocaktan-istanbul-sozlesmesi-tepkisi-savunanlar-bu-buyuk-gunaha-ortaktir-1349733.html>

⁴⁷ <https://m.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/suleyman-ozisik/614728.aspx>

⁴⁸ <https://www.yeniakit.com.tr/haber/ifsat-projesi-neden-iptal-edilmeli-1357703.html>

⁴⁹<https://www.yenisafak.com/hayat/onder-ve-tugva-istanbul-sozlesmesi-cinsel-yonelim-dayatmasi-yapiyor-ve-escinselligi-makullestiren-yaklasimlar-var-3548612>

Sözleşmesi'nde geçen toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet eşitliği kavramları sistematik olarak hedef alınmıştır.

İstanbul Sözleşmesi'ne karşı üretilen söylemlerin önemli aktörlerinden biri haline gelen Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, "Anne olmayı devreden çıkararak bir kadın ve baba olmayı devreden çıkararak bir erkek tasavvuru, fitrata, yaradılışa aykırı bir sapkınlıktır ve tarih boyunca bütün inançlar tarafından hem reddedilmiş hem de lanetlenmiştir"⁵⁰ ifadelerini kullanmaktadır. Erbaş'ın ifadelerine göre bu "sadece Müslümanların değil bütün insanlığın meselesi"dir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini savunanlar "sapkın" ve "lanetlenmiş" olarak tanımlanmaktadır. Erbaş'ın tartışma yaratan bu açıklaması nefret söylemi olarak nitelendirilmektedir.⁵¹

İstanbul Sözleşmesi tartışmalarında yer alan ikili karşıtlıkların arasında bulunan "Cinsiyet-Toplumsal cinsiyet/fitrat-cinsel yönelim" ikiliği doğrudan LGBTİQ+'lara yönelik olarak kurulmaktadır. Bu ikilik zaman zaman feministleri hedef alsa da çoğunluk olarak LGBTİQ+'lara yöneliktir. İstanbul Sözleşmesi karşıtı medya, İstanbul Sözleşmesi'ni "aileyi yıkan", "eşcinselliği yaygınlaştıran" bir unsur olarak sunmaktadır.

2.1.3. İstanbul Sözleşmesi'nin şiddeti artırdığı / İstanbul Sözleşmesi'nin şiddet için çözüm olduğu

İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyanın sıklıkla yinelediği argümanlardan birisi de sözleşmenin şiddeti artırdığına yöneliktir. Diğer yandan ise bu medya İstanbul Sözleşmesi'ndeki kapsayıcı şiddet tanımının "belirsiz" olduğunu iddia etmekte ve şiddeti sadece fiziksel şiddete indirgemeye çalışmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan şiddet tanımının, "aile"yi ve "erkek"leri hedef aldığı savunulmaktadır.

⁵⁰ <https://tr.euronews.com/2019/07/02/video-diyamet-isleri-baskani-erbastan-lgbti-aciklamasi-yaradilisa-aykiri-sapkinlik>

⁵¹ <https://www.amnesty.org.tr/icerik/ortak-aciklama-turkiyedeki-lgbtalara-yonelik-nefret-soylemi-ve-planli-saldirilara-son-verilmeli>

Söz konusu medyada İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan ve şiddetin engellenmesi için başvurulabilecek uzaklaştırma kararı uygulamasının sıklıkla haber ve köşe yazılarında konu edildiği tespit edilmiştir. *Sabah* gazetesi yazarlarından Hilal Kaplan, İstanbul Sözleşmesi'ni “şiddeti sadece fiziki değil, psikolojik ve ekonomik olarak da kategorize edip, aile içi tartışmada söylenen herhangi bir söz veya geçim sıkıntısı kaynaklı herhangi bir eksiklik üzerinden kadının polisi arayıp eşini evden 3 ile 6 ay arasında zorla uzaklaştırmasına imkân sağlayan bir yapısı var”⁵² biçiminde tanımlamaktadır. Ayrıca İstanbul Sözleşmesi ile bağlantılı olarak 6284 Sayılı Yasa'da yer alan şiddet tanımı da yine sözleşme karşıtı haberlerde gündeme taşınmaktadır.

Sözleşmenin getirdiği 6284 Sayılı Kanun'da muallâklıkta olan bir şiddet tanımı var. Şiddet görme ihtimalini hissettiren her şey fiziksel şiddet ile eşdeğer tutuluyor. Bu da şiddet görülmediği takdirde şiddet uygulandığı söylenerek yetkililerle irtibata geçip baba, eş, abiyi polis eşliğinde evinden aldırabiliyor. Bu da herhangi bir fiziksel şiddetin veya tehdidin söz konusu olmadığı durumlarda, aile arasındaki en küçük anlaşmazlık adli bir vakaya dönüştürülüyor. Devlet direkt mahrem alana girerek evin erkeğini suçlu buluyor.⁵³

İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyada yer alan haberler incelendiği zaman İstanbul Sözleşmesi kadının yanında duran bir düzenlemeden daha çok, erkeğin “karşısında duran” bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır. İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyaya göre İstanbul Sözleşmesi, neredeyse “şiddetin nedeni olan” bir metin olarak yansıtılmaktadır. Diğer yandan İstanbul Sözleşmesi'nin kapsayıcı olan şiddet tanımını, İstanbul Sözleşmesi karşıtı olan medya sadece “fiziksel şiddet”e çekmeye çalışmaktadır.

⁵²<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/2020/07/08/istanbul-sozlesmesinden-cekilmeli-miyiz>

⁵³<https://www.yenisafak.com/hayat/istanbul-sozlesmesi-nedir-istanbul-sozlesmesi-maddeleri-zararlari-ve-6284-maddesi-3547655>

Sözleşmedeki şiddet tanımına ilişkin olarak iktidar yanlısı medyada öne çıkan unsurlardan bir diğeri, “kadının beyanı esastır” ilkesinin çarpıtılmasıdır. *Yeni Akit* gazetesinde yazar Sema Maraşlı ile yapılan söyleşideki ifadeler şöyledir:

Her yıl binlerce erkek, kadın beyanı ile evlerinden atılıyorlar ya da cinsel istismar iftirası altında kalıp masumiyetleri açık olduğu halde ağır cezalar alıyorlar. Bu sözleşmenin daha etkin uygulanması demek cinayetlerin artması demektir. Erkeklerle zulmedilerek kadınlar korunamaz. Bu ancak cinnet ve cinayetlere sebep olur. Şiddeti önlemek için bilimsel çalışmalar yapılmalı, kanunlar öyle hazırlanmalı.⁵⁴

Bu söylemlerle İstanbul Sözleşmesi'nin kadınları korumaktan ziyade “erkeklerle zulmettiği” ifade edilmekte ve kadına şiddet meşrulaştırılmaktadır. Diğer yandan cinsel taciz/şiddet faili ya da şüphelisi olan kişiler korunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin etkin uygulanması ile kadınların erkekler tarafından öldürülmesi arasında doğru orantı kurulmakta, yani sözleşmenin uygulanmasının cinayetleri artıracığı bu medya içeriklerinde savunulmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi karşıtı medyanın ve iktidarın İstanbul Sözleşmesi'ne karşı argümanlarından en yaygın olanlarından birisi, İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti ve kadınların erkekler tarafından öldürülmesini artırdığına ilişkindir. *Yeni Akit* bir haberinde İstanbul Sözleşmesi'ni “Kadın ölümlerinin artışına sebep olan, aileleri yıkıma götüren, eşcinsel sapkınlığa meşru zemin hazırlayan”⁵⁵ olarak tanımlamaktadır. Yine aynı gazetenin yazarlarından Vehbi Kara şunları yazmaktadır:

⁵⁴<https://www.yeniakit.com.tr/haber/yazar-sema-maraslidan-tepki-ak-parti-neden-istanbul-sozlesmesinde-isarli-828396.html>

⁵⁵<https://www.yeniakit.com.tr/haber/saadet-partisi-istanbul-sozlesmesini-destekleyen-hdp-chp-ip-ile-neden-ayni-tarafta-1457683.html>

İstanbul Sözleşmesinin değiştirilmesini istediğimiz maddeleri ve bu sözleşmeye dayalı olarak çıkarılan 6284 sayılı yasa, çok tehlikeli ve uygulamada kaldığı müddetçe, bu tür cinayetler süratle artacaktır. Daha nice aile faciaları yaşanacaktır. Çünkü ateşe körükle gidilmektedir. Böyle giderse bu dehşetli cinayetler devam edecek işin içinden çıkılmaz hale gelecektir.⁵⁶

İstanbul Sözleşmesi karşıtı medya tarafından hem İstanbul Sözleşmesi hem de 6284 sayılı Yasanın “şiddeti körükle”diği iddia edilmekte ve tam anlamıyla suçlu ilan edilmektedir. İstanbul Sözleşmesi, adeta bir korku unsuru olarak kullanılmaktadır. Bu argümanlar sözleşme karşıtı olan sivil toplum kuruluşlarının açıklamalarında da kendine yer bulmaktadır. Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı’nın yaptığı açıklamada şu ifadeler yer verilmiştir: “Eşler arası şiddet daha da artmıştır. İstanbul Sözleşmesi 'kanunun güç verdiği eş ile kanun karşısında zayıf bırakılan eş arası şiddet' sarmalı oluşturmuştur.”⁵⁷ Bu ifadeye göre erkekler “kanun karşısında zayıf bırakıl”maktadır. Bir diğer taraftan İstanbul Sözleşmesi eşler arasına (aile arasına) giren bir unsur olarak tanımlanmakta ve şiddetin failinin üstü örtülmektedir.

2.2. Karşıtlığı Güçlendirici Unsurlar: Metaforlar ve Metonomiler

İstanbul Sözleşmesi karşıtı söylemin inşasında metafor ve metonomilere başvurulmaktadır. İstanbul Sözleşmesi’nin adının kendisinin bir metonomi haline geldiğinin altını çizmek gerekir. Bu durum, sözleşmeye yüklenen anlamın, bir metin olarak Sözleşme’nin kendiliğini aşan, bütün bir toplumsal cinsiyet eşitliği mücadele alanını hem pozitif hem de pejoratif olarak imleyecek biçimde genişlediğine işaret etmektedir. İstanbul Sözleşmesi, örneğin “erkeklerin şeytanlaştırılması” ile eşdeğer kılınmakla aynı zamanda metaforik bir kullanım

⁵⁶<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/vehbi-kara/istanbul-sozlesmesi-ve-aileyi-yok-etmek-icin-alinan-kararlar-29588.htm>

⁵⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/tgtvden-istanbul-sozlesmesinden-cikilmasi-cagrisi/1901708>

edinmektedir. Bu anlam çoğullaşmasının izini sürmek, söylemin stratejik örüntüsünü kavrayabilmek açısından önemlidir.

Aşağıda İstanbul Sözleşmesi'nin esas olarak kadınlara yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti önlemek için var olduğu gerçeğinin “komplo, yıkım, maske, kılıf, paravan, yok oluş, cinsiyetsizleştirme” gibi metaforlarla manipüle edilerek çarpıtıldığının birkaç örneğine yer verilmiştir.

2.2.1. Tehlike-Tehdit metaforları: İslami değerlere, Müslümanlığa, Türk aile yapısına ve fitrat olarak görülen “normal” cinsiyet kimliğine

Sözleşme karşıtı söylemin kuruluşunda sözleşmenin “tehlikeli ve tahrip edici” olduğuna ilişkin sıklıkla “yıkım, zulüm, bozulma, yokoluş, paravan, maske, kılıf, lobi faaliyeti, komplo” vb. metaforlar yer bulmaktadır. Diğer yandan, söz konusu tehlike vurgusunu artırmak için çağrışımları daha korkunç olan “bomba”, “dinamit” “terörist” gibi metaforların da kullanıldığı, bu metaforlarla sözleşmenin İslami değerlere, Müslümanlığa, Türk aile yapısına ve fitrat olarak görülen “normal” cinsiyet kimliğine ait değerleri yok edecek bir tehdit-tehlike olarak tanımlandığı görülmektedir.

Aşağıdaki haber ve yazılara, İstanbul Sözleşmesi'nin sıklıkla “kılıf”, maske”, “paravan, komplo” metaforlarıyla tanımlanmak yoluyla içinde barındırdığı “tehlike”ye işaret edildiği söylemlerin birer örneği olarak yer verilmiştir. Bu haberlerde Sözleşme'nin “genç evlilikleri engellemek yoluyla Türkiye'nin geleceğini tehlikeye attığı”; “süresiz nafaka” yoluyla erkekleri “mağdur” ettiği; ve asıl olarak “eşcinsel yaşam biçimini dayattığı” iddiaları “paravan, kılıf, maske” metaforlarıyla pekiştirilmeye çalışılmıştır.

2.2.1.1 İslam Dünyasına, Müslümanlığa Tehdit

Milli Gazete'de yayımlanan 11 Mayıs 2020 tarihli köşe yazısında⁵⁸ Adem Çevik, Sözleşme'nin İslam dünyasına yönelik bir tehdit olduğu iddiasını “yıkım, gaflet, maske, kılıf” gibi metaforlarla desteklemekte, sözleşmenin sadece Türkiye için değil, tüm “İslam dünyasına yönelik bir tehdit” olduğunu iddia etmektedir. Söz konusu iddia “İstanbul Sözleşmesi, İslam dünyasına yönelik bir tehdittir” başlığı ile öne çıkarılmaktadır. Yazarın bu iddiasının gerisinde ise “toplumsal cinsiyet eşitliği” talebinin aslında “tüm insanlığa” ve “tüm İslam dünyasına yönelik tehdit” olan “Eşcinsellere yasal koruma” sağlayan bir “kılıf”, ya da “maske” işlevi gördüğü fikri vardır. Ona göre sözleşmenin asıl amacı “toplumsal cinsiyet eşitliği kılıfı” altında insanlığı ve İslam dünyasını yok edecek olan “eşcinsellik”tir. Bu nedenle de sözleşmenin kaldırılması “insanlığın ve İslam dünyasının tehlikeden kurtarılması”yla eşdeğer bir anlama gelmektedir.

Haber ya da köşe yazılarında Sözleşme'nin metaforlar aracılığıyla güçlendirilerek bir tehdit olarak işaretlendiği neredeyse her durumda, aslında açık ya da örtük olarak hem İslami değerlere, Müslümanlığa, hem Türk aile yapısına ve fitrat olarak görülen “normal” cinsiyet kimliğine ait değerleri yok edecek bir tehlike olarak tanımlandığı söylenebilir. Bu açıdan her bir haber ya da köşe yazısında tek bir tehdit ya da tehlike algısı olduğu söylenemez. Ama öncelikli tehlike olarak neyin öne çıkarıldığına ilişkin tespit yapılabilir. Nitekim İstanbul Sözleşmesi karşıtlığının öne çıkan aktörlerinden gazeteci Abdurrahman Dilipak'ın *Haber Global*'a verdiği roportajını konu edinen “İstanbul Sözleşmesi Allah'a ve Resulüne karşı komplodur!” başlıklı haber bu türden kullanımın bir örneğidir.⁵⁹ Haberde Sözleşme öncelikli

⁵⁸<https://www.milligazete.com.tr/makale/4340964/adem-cevik/istanbul-sozlesmesi-islam-dunyasina-yonelik-bir-tehdittir>

⁵⁹<https://www.yeniakit.com.tr/haber/abdurrahman-dilipak-istanbul-sozlesmesi-allaha-ve-resulune-karsi-komplodur-1522047.html>

olarak İslam dinine bir tehdit olarak işaretlenmekle birlikte aynı zamanda metnin içinde Sözleşme'nin hem Allaha hem de aileye ve fitrat olarak görülen cinsiyete yönelik bir tehdit olarak gösterildiği görülmektedir. Dilipak: “bu Allah'a karşı, Resulüne karşı bir komplo. Yeni dünya düzenine geçişte ailesiz toplumu öngörüyor. Kadını erkeğe düşman yapıyor” demekte ve Sözleşme karşıtlığını asıl olarak İslam inancı ile temellendirmektedir.

2.2.1.2 Aileye ve Ailevi Değerlere Tehdit

Sözleşme'nin metaforlarla pekiştirilen ideolojik temsilleri arasında sözleşmenin kaldırılmaması halinde aile kurumunun da yok olacağı iddiası bulunmaktadır. *Yeni Akit* gazetesinde yer alan “İstanbul Sözleşmesi ve Aileyi Yok Etmek İçin Alınan Kararlar” başlıklı köşe yazısında⁶⁰ Vehbi Kara, Sözleşme'nin “Kadınları hiç gereği yok iken çalışma hayatına zorla sokmaya çalışmak”; “Aileyi yok eden kanunlar çıkarılması ve İstanbul Sözleşmesi gibi “Müslüman bir devlette skandal olacak icraatlar fütursuzca icra edilmek”; “feminist olup kadınları dinimizin de yasakladığı bir şekilde kocalarına karşı isyana teşvik eden bakan ve bürokratların yaptığı icraatlar”da bulunmak; “toplumu yozlaştırmak için cinsiyetsiz bir nesil meydana getirmek ve güzel ahlaktan uzaklaştırmak için başta Yahudi kurum ve kuruluşları olmak üzere gecesini gündüzüne katarak çalışmalar” yapmak yoluyla aileyi yok eden bir dış ve iç mihrak komplosu olduğunu söylemektedir. Yazıdaki argümanların metaforik yapısı dikkat çekicidir. Bir önceki Dilipak'ın röportajı üzerinden yapılan haberde Sözleşme'nin varlığının tüm insanlık ve tüm İslam dünyasını yok edeceği iddiasını pekiştirmek için kullanılan metaforlar gibi bu defa da Sözleşme'nin “yozlaşma, komplo, cinsiyetsizleştirme, isyan, zorlama, skandal” gibi sıfatlarla tarifi tüm dünyada ailenin yok olacağı “tehlikesini” vurgulamak için yapılmaktadır.

⁶⁰<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/vehbi-kara/istanbul-sozlesmesi-ve-aileyi-yok-etmek-icin-alinan-kararlar-29588.htm>

Milli Gazete'de yer alan "İstanbul Sözleşmesi aile yapımıza atılan bombadır" başlıklı köşe yazısında⁶¹ Ebru Asiltürk "bomba" metaforunu kullanmakta ve İstanbul Sözleşmesi'ni savaşta, çatışmalarda insanları, yuvaları, vatani paramparça eden bombaya benzetmektedir. Asiltürk, sözleşmenin "'kadına yönelik şiddeti önleme reçetesi' olarak sunulmasının arkasındaki korkunç gerçeğin bilinmesini istedik. Sözleşme, Erbakan Hocamızın tabiriyle 'elma şekerine bulanmış zehirdir'" demekte, sözleşmeyi kadın ve erkeğin "cinsiyetsizleştirilmesi" yoluyla "bizi birbirimize bağlayan, en temel yapı taşımız olan, nesillerimizin emniyeti aile yapımıza atılan bomba" olarak tarif etmektedir.

"Kadın cinayetlerinin, kadına karşı şiddetin İstanbul Sözleşmesi için bir maske ya da kılıf olarak kullanıldığı" iddiası aynı zamanda "Genç evliliğin teşvik edilmek yerine yasaklanması, Türkiye'nin geleceği açısından korkunç tehlikelere yol açmaktadır."⁶² diyen *Yeni Akit* yazarı Faruk Arslan'ın köşe yazısında olduğu gibi İstanbul Sözleşmesi'nin nasıl manipüle edildiğinin çarpıcı bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de, "çocuk gelin", "çocuk evlilik" olarak adlandırılan, yasal olarak evliliğe uygun yaşta olmayan çocukların yasadışı evlilikleri sorunu can yakıcı bir olgu olarak ortada dururken, Arslan yasal olmayan bu durumu "genç evlilikler" olarak adlandırmakta, bu adlandırma ile aslında çocuklara yönelik hak ihlalinin devam edebilmesinin önünde İstanbul Sözleşmesi'ni engel olarak görmektedir. Arslan'ın bu yazısında İstanbul Sözleşmesi'nin "bir kılıf" olduğu iddiasının tam tersine, aslında "genç evlilikler" adlandırmasının çocuk yaşta evliliklerin üstünü örten bir kılıf olarak kullanıldığı açıktır. Çünkü Arslan, bu evliliklerin İstanbul Sözleşmesi yüzünden engellenmek suretiyle "Türkiye'nin geleceği açısından korkunç tehlikelere yol açmakta" olduğunu iddia ederken, 18 yaş altı çocuk evliliklerinin önünü kesen

⁶¹<https://www.milligazete.com.tr/makale/4340948/ebru-asilturk/istanbul-sozlesmesi-aile-yapimiza-atilan-bombadir>

⁶² <https://www.yeniakit.com.tr/haber/erdogan-istanbul-sozlesmesi-nas-degildir-787761.html>

İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasını talep etmekle aslında “Türkiye'nin geleceği açısından korkunç tehlikelere yol açmak” istemektedir.

Sözleşme karşıtlığını kuran söylemsel stratejilerden biri olarak komplo kavramı sıklıkla kullanılmakla birlikte onunla benzer anlamlara gelen “ihanet” ve “darbe” gibi kavramlar da “tehlike”nin büyüklüğünü anlatmak üzere tercih edilmiştir. Örneğin *İLKHA* Haber Sitesi Türkiye Aile Meclisi ve Yeniden Refah Partisi Zeytinburnu İlçe Teşkilatı'nın İstanbul Sözleşmesi ile ilgili "İstanbul Sözleşmesi aile yapımıza karşı bir darbe girişimidir" açıklamalarını haberleştirdiği kısa metinde 6 defa “darbe” kavramına vurgu yaparak, darbenin yarattığı olumsuz çağrışımları Sözleşmeye yüklemiştir.⁶³ Başka bir Sözleşme karşıtı yazıda “Avrupa Birliği'nin modern-laik sömürge statüsüne sahip ülkelere dayatmalarından biri olan ve Sevr Anlaşması'nın sözde ‘medenî’ cephesini ifade eden bu sözleşme Müslüman Türk aile yapısını parçalama plânıdır” şeklindeki ifadelerle Sözleşme'nin Batı'nın Türk aile yapısını parçalamaya yönelik bir planı olduğu açıklanmakta ve “planın en üst merkezi”nin “Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Konseyi” olduğu vurgulanmaktadır.⁶⁴

2.2.1.3. Cinsiyet Kimliğine-Fıtrata Tehdit

Sözleşme karşıtı haberlerde ve köşe yazılarında meseleye hak temelli bakılmadığı hatta tam tersine hakları yok etmek üzere sıklıkla metaforlara başvurulduğu tespit edilebilmektedir. Bunun önemli göstergelerinden biri de İstanbul Sözleşmesi'nin “ideolojik bir çete” olarak damgalanan, LGBTİQ+'larla ilişkilendirilmesi ve onların hedef tahtasına konmasıdır. Benzer dilsel ve söylemsel araçlarla bu ilişkiyi kuran çok sayıda haber bulunmaktadır. Bu haberlerde ağırlıklı olarak kılıf, paravan, çete ve lobi sözcükleri İstanbul Sözleşmesi için kullanılan tehdit metaforlarıdır. *Yeni Şafak* gazetesinin “İstanbul Sözleşmesi

⁶³ <https://ilkha.com/guncel/istanbul-sozlesmesi-aile-yapimiza-karsi-bir-darbe-girisimidir-105279>

⁶⁴ <https://www.marasgundem.com.tr/makale/istanbul-sozlesmesi-aile-yapimiza-ihanettir-17631>

nedir? Neden imzalandı? Niçin iptal edilmek isteniyor?”⁶⁵ başlıklı haberi de bu türden kullanımların bir örneğidir. “Eşçinsel evlilikler meşrulaştırılıyor” alt başlığı altında “Sözleşmede yer verilen ‘Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’ kavramı bugün Türkiye’de LGBT lobilerinin nasıl rahatça çalıştığını gözler önüne seriyor.” denilmekte ve “LGBT devşirecek çocuk arıyor”⁶⁶ alt başlıklı haber videosu LGBTİQ+’ların İstanbul Sözleşmesi’ni kendi “sapkın” amaçları için kullandıklarını, sözleşme üzerinden lobi faaliyeti yürüttüklerini iddia etmektedir. Aynı haberde “lobi faaliyeti” olduğu iddiası sözleşme karşıtlığının gerekçesi olarak da ifade edilmektedir: “İstanbul Sözleşmesinde şiddetle, nefretle karşı çıktığımız yer burası işte: Birileri kadına cinayeti önleme kılıfı altında, bütün dünyada eşçinsel ilişki biçimlerini meşrulaştırma, dayatma ve yaygınlaştırma, dolayısıyla aile kurumunu çökertme amacı güdüyor!” denilmektedir. Bu türden haberlerde İstanbul Sözleşmesi’ne karşı üretilen argümanların temelinde ise cinsiyetin bir fitrat olduğu, kadın ve erkek dışında bir cinsiyetin olmayacağı, böyle bir talepte bulunmanın fitrata karşı gelmek yoluyla çocuklara, aileye büyük bir tehdit olacağı iddiası bulunmaktadır.

“Kadın cinayeti maskedir, işin kılıfıdır!”⁶⁷ diyen *Yeni Şafak* gazetesi yazarı Yusuf Kaplan da yukarıdaki haberde olduğu gibi benzer dilsel ve söylemsel araçları kullanmaktadır. Kaplan, “İstanbul Sözleşmesi’nde kadına yönelik şiddet, cinayet, tecavüz sorunlarının hepsi maske, kılıf. Asıl dert ‘toplumsal cinsiyet eşitliği’ ve ‘cinsel yönelim tercihi’ (madde 3) gibi kavramlarla sapkın eşçinsel ilişki biçimlerini yasayla meşrulaştırmak ve yasa yoluyla topluma dayatmak! Zokayı yutmayalım lütfen!” demekte ve sözleşmenin kadın cinayetlerini önleme “kılıf”ı, maske”si” altında “sapkın eşçinsel ilişki biçimlerini yasayla meşrulaştırma” amacıyla olduğunu iddia etmektedir.

⁶⁵<https://www.yenisafak.com/hayat/istanbul-sozlesmesi-nedir-istanbul-sozlesmesi-maddeleri-zararlari-ve-6284-maddesi-3547655>

⁶⁶ <https://www.yenisafak.com/video-galeri/dunya/lgbt-devsirecek-cocuk-ariyor-2206223>

⁶⁷<https://www.yenisafak.com/yazarlar/yusuf-kaplan/turkiye-istanbul-sozlesmesinden-derhal-cikmalidir-2055781>
<https://m.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/suleyman-ozisik/614728.aspx>

HaberTürk köşe yazarlarından Ayşe Özek Karasu da bu tarz haberlerde sıklıkla kullanılan komplo iddiasına başvurmakta, İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılması gerektiğine dair arzusunu Polonya örneği üzerinden desteklemektedir. Yazar, Polonya'da da "Bu sözleşme, eşcinsel ideolojisini meşru kılmak üzere düzenlenmiş feminist bir komplodur" şeklinde tartışmaların yürütüldüğünü, Katolik Kilisesi'nce "İstanbul Sözleşmesinin Nazizm ve Bolşevizm kadar tehlikeli olan LGBT ideolojisi" olarak görüldüğüne vurgu yapmaktadır. "Avrupa'daki sağ popülist siyaset ile Katolik Kilisesi'ne göre de sözleşme, geleneksel aile yapısını bozup herkesi eşcinsel yapmaya yeminli cinsiyet ideolojisinin komplosu!"⁶⁸ dur. Görüldüğü gibi, Sözleşme karşıtı medya, bir yandan Sözleşme'nin Batı'nın Türk aile yapısını bozmak için düzenlediği bir komplo⁶⁹ olduğu iddiasını yaygınlaştırırken bir yandan da Ayşe Özek Karasu'nun yazılarında olduğu gibi Avrupa'daki/Batıdaki sağ popülist kesim tarafından da sözleşmenin tehlikeli bir komplo olarak görüldüğüne dair açıklamaları Sözleşme karşıtı söylemlere destek olarak sunmaktadır.

SONUÇ

Bu raporda Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine giden süreçte öne çıkan sözleşme karşıtı söylemler, haberler üzerinden izlenmeye çalışılmıştır. İstanbul Sözleşmesi karşıtı olan medyanın hem ürettiği içeriklerle hem de sözleşme karşıtı olanların argümanlarına sütunlarında yer vererek karşıtlığın yaygınlaştırılmasını ve ana akımlaştırılmasını sağladığı gözlemlenmektedir.

⁶⁸<https://www.haberturk.com/yazarlar/ayse-ozek-karasu/2754167-istanbul-sozlesmesine-kim-neden-karsi-cikiyor>

⁶⁹<https://sendika.org/2021/03/istanbul-sozlesmesi-kivilcim-turanli-feminist-bellek-611633/>

Raporda İstanbul Sözleşmesi karşıtlığını üretenlerin hedefinin sözleşme dolayımıyla aslında toplumsal cinsiyet kavramı ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi olduğunun altı çizilmektedir. Araştırmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

- İstanbul Sözleşmesi karşıtlığı özellikle *Yeni Şafak*, *Yeni Akit*, *Milli Gazete* gibi iktidar yanlısı olduğu bilinen medya tarafından yaygınlaştırılmaktadır. Söz konusu gazeteler, hem haber içeriklerinde hem de köşe yazılarında İstanbul Sözleşmesi karşıtlığına sistematik olarak yer vermişlerdir.
- İstanbul Sözleşmesi karşıtlarının esas hedefi İstanbul Sözleşmesi *değil*, *toplumsal cinsiyet eşitliği* kavramıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi, ilk tartışmalar toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına odaklanarak başlamış ardından İstanbul Sözleşmesi'ne doğru kaymaya başlamıştır. Ancak özellikle *Yeni Akit* ve *Yeni Şafak* yazarlarının bazılarının çizdiği “yol haritası”nda İstanbul Sözleşmesi'nin bir sonuç değil, sadece bir başlangıç olduğu görülmektedir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına karşı çıkışlar temel olarak “Türk aile değerleri”, “dini değerler”, “ailenin yıkılması”, “erkeklerin evden uzaklaştırılması”, “Batı değerlerinin dayatılması” gibi eşdeğerlikler çerçevesinde inşa edilmektedir.
- İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin haberlerde çeşitli ikili karşıtlıklar tespit edilmiştir. Bu karşıtlıklar hayat tarzı (yerli ve milli - Batılı), aile (norm - norm dışı), cinsiyet (cinsiyet (fitrat) - cinsel yönelim), şiddet (İstanbul Sözleşmesi'nin şiddeti artırması - İstanbul Sözleşmesi'nin şiddeti azaltması) üzerinden kurulmuştur.
- İstanbul Sözleşmesi karşıtı olan medya İstanbul Sözleşmesi'nin “yerli ve milli” olan hayat tarzına karşı Batılı değerleri savunduğunu iddia etmektedir.

Özellikle “İslami” olarak tanımlanan yaşam biçimine karşı bir engel oluşturduğu savunulmaktadır. Bu nedenle “İslami” olan ve “laik” olan arasında karşıtlık oluşturulmuştur. Bu ikiliğe bağlı olarak “modern” (Batılı) ve “şeri” olan ayrımı yapılmaktadır.

- İstanbul Sözleşmesi, karşıt olan medyada “aile”yi yıkan “komplo”, “darbe”, “plan” gibi ifadelerle eşdeğer kılınmaktadır.
- Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş’ın cuma hutbesinde LGBTİQ+’ları hedef almasının ve Recep Tayyip Erdoğan’ın bu açıklamayı sahiplenmesinin ardından tartışmaların odağının LGBTİQ+’lara daha fazla odaklandığı görülmektedir. Bu medya kuruluşları tarafından genelde toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı, özelde ise İstanbul Sözleşmesi ve LGBTİQ+’lara atfedilen “sapkınlık” iddiası, iktidarın düşüncesinin dışında kalan her düşüncüyü “damgalamak” için kullanılmıştır.
- Sözleşme karşıtı olan medya tarafından LGBTİQ+’lar ötekileştirilmekte, “sapkın” olarak tanımlanmaktadır. Bu medya büyük ölçüde LGBTİQ+’lara karşı ötekileştiren bir söyleme başvururken zaman zaman kadın örgütlerini ve feministleri de aynı şekilde marjinalize etmektedir. Bu ötekileştirmeyi “değerlere saldırı”, “aileyi yıkma”, “nesli çürütme”, “dış güçlerle işbirliği yapma” gibi suçlamalara dayandırmaktadır.
- İstanbul Sözleşmesi’nin kapsayıcı şiddet tanımı karşıt medyanın hedeflerinden biridir. İstanbul Sözleşmesi’nin ve ayrıca 6284 sayılı yasanın şiddet tanımının “muğlak” olduğu öne sürülmektedir. Yasal metinlerdeki bu şiddet tanımının “aileyi yıktığı”, “erkekleri zor durumda bırak”tığı iddia edilmektedir. Bu argümanlar nedeniyle Sözleşme’ye karşıt olan medya sadece İstanbul

Sözleşmesi'ni değil, kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin veya toplumsal cinsiyet eşitliğini güvenceye alan diğer yasal metinleri de hedefleri haline getirmektedir.

- İstanbul Sözleşmesi'ne karşı sistematik bir kampanya yürüten medya, Sözleşme'yi şiddetin nedeni olarak hedefe yerleştirmektedir. Siyasal iktidarın bu görüşü desteklediği, Cumhurbaşkanının, parti temsilcilerinin, Bakanların ve bürokratların konuşmalarına bakıldığında anlaşılmaktadır.⁷⁰
- İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin olarak haberlerde ve köşe yazılarında “komplo, yıkım, maske, kılıf, paravan, yok oluş, cinsiyetsizleştirme” gibi eşdeğerliklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Metaforlara ve metonomilere özellikle köşe yazılarında daha sık rastlandığını ifade etmek gerekir.
- Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden ayrılacağı açıklanmasının ardından İstanbul Sözleşmesi karşıtı olan medyada neredeyse “zafer” ilan edilmiştir ve bundan sonraki hedefler (başta 6284 sayılı yasa olmak üzere) sıralanmıştır.⁷¹
- 1 Temmuz 2021'de İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin ardından ise medyada çok az istisna dışında, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasının sonuçlarının neler olabileceğinden ziyade hukuki süreç tartışılmıştır. Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile İstanbul Sözleşmesi'nden ayrılmasından sonra uluslararası sözleşmelerden ayrılma yöntemleri hukuki olarak tartışılmaya başlanmış ve karşıt olunan Batı'nın sözleşmelerinden

⁷⁰ <https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/tweet-krizi-emniyet-sildi-soylu-geri-adim-atmadi-6389610/>

⁷¹ <https://www.milligazete.com.tr/haber/6802386/simdi-sira-6284te>

ayrılmak için, bu kararın alınış yönteminin örnek alınabileceği vurgulanmıştır.⁷²

- İstanbul Sözleşmesi karşıtları bir yandan Sözleşme’ye destek veren muhalefetteki siyasi partileri⁷³ ve kişileri⁷⁴ hedef gösterirken bir taraftan da iktidar partisi ve ona yakın kurumları da Sözleşme’ye karşı hareket etmedikleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili politikalar geliştirmek üzere komisyonlar kurdukları⁷⁵ ve program yaptıkları dolayısıyla eleştirmişlerdir. Bunun en sert örneği Dilipak’ın Sözleşme’yi savunan AKP’li kadınlara yönelik “fahişe”⁷⁶ adlandırmasıdır.

---

⁷²<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/ali-karahasanoglu/kendi-malimizi-paylasmisiz-utanmadan-montro-tapumuz-diyorlar-35354.html>

⁷³<https://www.yeniakit.com.tr/haber/saadet-partisi-istanbul-sozlesmesini-destekleyen-hdp-chp-ip-ile-neden-ayni-tarafta-1457683.html>

⁷⁴<https://www.yeniakit.com.tr/haber/ahmet-hamdi-camlidan-flas-sozler-istanbul-sozlesmesi-farkli-yerlere-cekiliyor-1218944.html>

⁷⁵<https://www.yeniakit.com.tr/haber/yazar-sema-maraslıdan-tepki-ak-parti-neden-istanbul-sozlesmesinde-ısrarlı-828396.html>

⁷⁶<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/abdurrahman-dilipak-bunu-yapanlar-iste-ak-parti-icindeki-akpliler-1758515>